

בעלגינע פליינט איהר 100-יעזריגען יונפליינע דער אציגער יומ-טוב וועט געפראודעט ווערו מיט א וועלט-אויפשטעלונג

ז' עהט אוֹם דָּאַס יְוִדִּישׁ לְעַפְעַז אֵוֹ דָּעַר דאַינְגֶּער טְשֻׁמְאָזָעַר מְדִינָה'לְעַז?

דונקניט. צו דער געלגענעהויט וועט פָּאַר
קומען און בעלנייען אַזְעַלְטָאָזִיסְשְׁטָאָזֶן
לְלִינְגֶן, ווֹסֵם וועט זוֹן פָּאַרְטִּינְגְּלָט אָזִירְדִּין
שְׁמֻטָּמַעַט לְיעֹשֶׂן, בְּרוּמָעָל אָזְנוֹתְוָרְבָּאָן,
אָזְוּרְפָּרְטָאָזְנוֹגָן, אַזְנוֹתְשְׁטָעְלָוָגָן,
וֹסֵם וועט אַרְמוֹנְגָּעָן אָזְנוֹתְבָּאָן
שְׁוֹפְּהָאָהָרָט, פָּאַלְאָגְנִיעָן אָזְנוֹתְמִישָׁעָן
קְנָנְסָט וועט אָזִיךְ זוֹן אַבְּעָנוֹנְדָּרָעָט אָפָּנָן
טוֹלוֹנְגָן פָּאַר דָּעַר דִּימָאָנוֹגָאָנוֹרְסָטְרִיעָן.
צַו דָּעַם צְוּעָס אָזְנוֹתְשָׁאָפָּן גַּעֲזָרָעָן
אַקְאַבְּיָזְטָמָעָן, אָזְנוֹ וְעַלְלָעָן צַמְגָעָהָעָן
אַרְבָּיְן, דָּרְבוֹן גְּדוֹלָה.

(טַבְעָצִים מֶאֱרֵן וְאַדּוֹנָר אַגְּזָתָלָא)

י. פום.

צ'נורויסע צאהל איזטנדער, וואם קה'ן
מעו זוכו זעיר ברויט און פעלנישן.
אווי דערצעהטלט די נרויסע ציטונג, לא
דערנישער העור" און אינעם קה'ן אזהר
לעטש נומערען, און דעם סלענעם
בענישן זטבגען אונבר 600.000 אוזס =
לענדר, דעראו 40.000 פזילישע יודאן
און אנטווערטטען. די ציטונג דערמאנט
אנט-אורה, און עס און פארהאָן
איסטעדער-געשין פון יאַהְר, 1897, ליט'
וועלכען יעדער איזטנדער, וואם בעי
געחט וועלכען עס און פערברעגן
ווערט חיבת איזטעהזען פון לאָגנֶר. די
לעטש בעריכטס-סאטאטיסטייך וועזט
אונז, און צוועשען די פערברעגן און
פארהאָן איזטנדער פראצנט איזטעלגען =
דער אווי פונראטזעגען וויזט מעו זוי
ニישט איזס. איזטנדער דעם געטט זיך
דאָס ליבעראלע בלטט פלאָזום און פֿאָר
דער עולה פון די בעלניש אַרבניטער,
וואם מזען זוכו זעיר אַרבניט און דער
פרעטה, בעט פרעטראָג נטען זוי אַוּק
זעיר בעשטעטונגנונג. די דיאויג שמיינען
הארען זוה חמיד בעט עס וואָרטז זיך
בעונדרערם און די אונגען די נרויסע
צאהל איזטנדערן. זוי האפֿאָן אַבער
ニישט קי'ן נרויסע בערעדונגן. און די
רענרגנט-קרייזן אווי מעו, וויזט איזס,
צוקריינען פון דעם יודישען ערעלענט,
ויאם האט אַדאנק זווע גאנדריען און
האנדעלס-הש אַרבעערגעט-היורהָט דעם
ענמער פון דער דומאנט-איינדומיריע
פון האָלָאנֶד קי'ן בענישן, און אווי
אַרום געשאָלען אַגְּרוֹסָען מוקור פֿאָר
ההנסות פֿאָר דער בערנישער שטאָטס =
קאסען. די דיאויג הַנְּסָה קיטט גוּשׁ
נאָר פון דירעטמע שטוטערן, וואם די
ריכען דימאנטערען טראָשען אַרְיוֹן גע =
רימען סְלִזְמִים נאָר דזר דעם אווי גע =
רַוְּקָעָנָּם, "אַבְּעַרְטְּרָאָן-שְׂטוּאָרָר", וואם
ווערט געצאהָלט פון יעדען געשאָלט
(קי'ן אַבער בערקייז) פון דומאנט
אווי ווּ דימאנטן געהז אַדְוֹר אַטְיָל =
מַאֲלֵ צְחַנְדְּלָגָעָר הענֶר אַוְּרָד זוי קָהָן
מעו קי'ן אַזְּטָלָאנֶר, ברעננט דער דיאוּזָן
גער טוינער געווילדונג סְלִזְמִים דער
בענישער ראנֶרונג.
וּ בְּקָאנֶט, נרוּיט זיך בענישן צ
קְשָׁרוֹן אַון יאַהְר 1980 דעם יוביינ
די פֿוּן הַגְּדָרָת יְהִרְוָגָר עַלְמָשְׁמָעָן =

לְאַזְנָעָר טַאֲנוּבָלָאָס

נישט געטשאָעלטַע מְגֻנוּסְקִרְפְּטָן חָרְגָּן וַיֵּשׁ צְרוּקָנִים.

טפלטונגן: סון רפראזיט 57. אדמיניפראזיט 47.

דער אינסעל-הלוּב

מִאֲרָאַנְצָעָן, מִאֲרָאַנְצָעָן, מִאֲרָאַנְצָעָן...

(פִּילְדָּעֵר פֹּו אַרְזִיְשָׁרָאֵל)

ספראיזל פאכ'ן אַדזָּעָר טַגְעָבָל אַטְ"

טו ח. 5. שארפמאן.

העד אמריקאנער זיך האט דאס קפּן
געולד נישט — קויפֿט זיך אַפְּרָהָנוּ
דעֶרט דונגאָם באָדָעָן, גראָפּט זיך אָוִיסָט
בּוֹרְגוּסָט אָונְ פְּלָאנְצָט אַפְּרָדָט. מְעָן
זָוְגָטָן אָז דָּאָס אַיְוָן נִישְׁט גַּעַר אַשְׁׂרָכָּה.

מיר געבען איזט אונטער דעם זול
מאראנטען, איבעראל אראונזש. הוייטענס
גרויסע, ווי קארטאנפֿעל איזיך די גערטנער
וינט-וואט און רופלגן און ליטא הערבאַס
ציטט, שטיכילען ווי דיר ענרגען. און
פארק — מאראנטען. בײַ די בעל-הבייה?
טוף אין די קוישלעך — מאראנטען. בײַ
די אָרְפֶּגֶת אויף די היילעך — מאַ-
ראנטען. הכלַּ, עס מאראנטז ויך איי
בְּעֵרָאָל. אָט ניט דיר אַ שיילעָר, אַ גַּעַּט
בְּקָדְגַּעַּר, אַ פְּרָגְגִּיכָּר, אָן אַין האַנט
בְּיַיְהָם אַ מאָרָאנָץ... — שריט
טישׁ זיין קָעַפְתָּן אַוְיךָ אַ הַיְכָעָן פְּאַלְעַטְפָּלָן.
אַיהם עַנְפָּרֶט אַ דִּינָּעָ פְּרוּעָן-שָׂאִים:
— מְחוֹחֵי וּבָבָ, תְּפֻזְחֵי זְהָב...
— אַרְאָנוֹעָס, אַרְאָנוֹעָס... שריט אַ
בערדיגער יְוִיד מִיט אַ "כּוֹנוֹרְנָה" שְׁטִימָע.
אָן עס צְמוֹשָׁען זִיךְרַיְהוּת, זַיִּה
צִוְּגַעַן זִיךְרַיְהוּת, אָן קָס דּוֹכָט
זִיךְרַי — די וּפְלַטְתַּה הַעֲרָת זִיךְרַי צָו צָו אַ
מְפַכְּתִּינְגָּן בְּתַ-קְוָוָה:
— מְאַרְאָן-צָעָן...
אָין אָז דַּו פְּלִיטָס פְּנִילָּס פְּנִילָּס אַין
דַּעַם פְּעַרְשְׁטוֹיְבַּטָּן אַוְיטָאַמְּפַּטְל אַיבְּרָע
די גַּעַּטְפָּע כְּבָשָׂים פָּוֹן עַמְּקָה הַשְּׁרוֹן אָן
עַפְּהָה — וַיְנִיקְעָן דִּיר דְּאָרֶת פָּוֹן צְוֹוִיָּה
גַּפְּנִים די גְּרִינוֹעָ בְּלַעַטְפָּע אַרְאָנוֹעָעוֹת אַזִּי
גַּפְּלָעָן. אָט האַט זִיךְרַי בְּזַוְּיוֹנָעָן אַיְנוֹעָ אָן
נַאֲלָאָן נַאֲלָאָן, ווי פְּוִיפְּנָן דִּיר נַאֲלָאָן
אָן אַנְחָוֹבָב נַאֲכָבָב. ווי פְּוִיפְּנָן דִּיר נַאֲלָאָן
פָּוֹן פְּאָרָטָס פָּוֹן הַיְגָעָן, פָּוֹן דִּי וַיְנָעָן.
אָן דַּו וּוֹנְצְּבָרְמַעְלָסָס קַנְאָקָעָן, זִי פְּוֹלָע
קַוְּיָּשָׁעָן קַרְפְּטָעָן, אָן אַחוֹטָעָן נַפְּלָאָן
חוֹיְפָעָן שְׁפִּילָּעָן זִיךְרַי לִינְדָּק גְּרִינוֹעָ
בְּאַלְס אַונְטָעָר די לִינְדָּק שְׁטָרָאָלָעָן פָּוֹן
דַּעַר אַרְקִי-שְׁרָאַלְדִּיגָּעָר וּוֹנְטָרְ-זָוָן.
אָן די פְּרָטִים אָין לְעַבְעָדִים. עס
קָאָכָט. עס רְוִישָׁאָן די גַּעַּטְמָאָקָע זָפְטָי.

מַחְנָחָן אַבְּעָר נִישְׁטָן, אָן די חַגְדָּלָגָן פָּוֹן
דַּעַר רַעֲגִירָגָן אַין דַּעַר פְּרָגָע אַיִּזְנָגָן
סִיל טַשְׁקָאָוּעָר אָן אַין גַּעַּטְמָעָן פָּאַלְקָעָן
מַעַן עַפְּס בְּצִוְּיכְבָּעָן אָסָס אַוְיסְטָאַרְלִישָׁק.
. ר. א.

געַרְינְדָעַט אַ יְוִישָׁע לְאַנְדוֹוִירָט שָׁאַפְטָלִיכָּנָג שְׁלָע אַיְלָע לְעַטְלָאָנד

שְׁלָע אַיְבָּרְגָּעְטָרָגָעָן וּוְעַרְעָן אַוְיָסָן
לְאָנָד. די רַעֲגִירָגָן הַקָּט אַסְיִינְגָּרָט פָּאָר
די חַצְּרָכָוֹתָן סָוָן דַּעַר שְׁלָע 3,000
דְּאַלְאָר.

צִי אִין די קְרָעָבָס-קְרָאָנְהָיִיט אַפְּהָעָנָנוּ פָּוֹן גְּנוּוֹיְסָע רַאֲסָע אַיְגָעָנְשָׁאָפָּמָעָו?

סְרִיחָי סָוֹן דַּעַר קְרָעָבָס-קְרָאָנְהָיִיט אָן בְּיַי
אַנְדָּעָרָא אַיִּז אַזְּחָר אַפְּטָע עַרְשָׁנָנוּגָן.
די דָּאַזְּגָעָה השָׁרוֹת וּוּרְעָן גַּעַּשְׁמִיצָת
דָּזָרָק פְּעַרְשְׁדָעָנָרְטִינָגָעָ סְטָאַטְמָטִיקָעָס.
די אַלְעָזָה אַשְׁרָוֹת זְעָנָעָן אַפְּצָר פְּוִיטָס דַּעַר
מִינְוֹנוֹגָן סָוֹן פְּרָאָפָע. פְּטַמְשׁ שְׁפָאָרָק פְּעָרָ-
פְּעַלְהָאָפָט. צָו שְׁאָפָעָן גַּעַּנוֹעָי סְטָאַטִּיכָ-
טִישָׁע מִاطְעָרִיאָלָעָן וּוּגָעָן דַּעַר שְׁטָעָרָב-
לְוִקְיָהָטָס פָּוֹן דַּעַר קְרָאָפָס-קְרָאָנְהָיִיט אָן
פְּעַיְשְׁדָעָנָגָעָ לְפָנְדָרָאָר אָן בְּיַי פְּעַרְשִׁידָעָנָע
רַאֲסָע-גְּרוּפָעָן אַיִּז בְּמַעַט אַוְמַגְּלִיכָּן. עַס
שָׁאָבָט אָפְּרָאָפָע. קְנִיטָה די אַרְבִּיטִיטָעָה
וְאָסָזָעָן נַזְעָן נַזְעָן דַּעַר אַבְּהָעָנוֹגִיקָהָטָס
רַעַר קְרָעָבָס-קְרָאָנְהָיִיט פָּוֹן גְּנוּוֹיְסָע
רַאֲסָע-אַיְגָעָנְשָׁאָפָּמָעָן. פָּוֹן צִיטָס צָו צִיטָס
וְעַדְתָּא אַוְסְנָדְרִיקָא די השְׁעָרָה, אָן אַיִּן
מִגְּשָׁעָן-לְאָסָע אַיִּין בְּלָוְרָשָׁט אַיְגָעָנְשָׁאָפָּמָעָן.

וּשְׁ אַיְחָר גַּעַת אַדִּיבָּעָר די פְּאָעָן

וּקְסָט מִיט אַפְּעָנָע אַוְיָנוּ: אַיְחָר סְעָנָט בְּלִיְבָעָן
אַנְאַיְבָּגָעָר סְאַלְיָסָע. אַדִּיר גַּאֲרָנְגָּעָן עַמְּמָעָן
הַיְם זִיךְרַי, מַעַן זַיִּה אַיִּד גַּיְשָׁת אַבְּשָׁפָאָהָרָעָן.

